URTX

RETAULES
I ALTRES OBRES D'ART DE L'URGELL
(SEGLE XVII)

Josep M. Llobet i Portella

RETAULES
I ALTRES OBRES D'ART DE L'URGELL
(SEGLE XVII)

Comunicació

Josep M. Llobet i Portella
Professor del Centre Associat de la UNED de Cervera

L'objectiu d'aquesta comunicació és donar a conèixer la documentació del segle XVII que es troba al Fons Notarial (FN) i al Fons General (FG) de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC) relacionada amb la fabricació de retaules i altres obres d'art religiós -llevat de les peces d'orfebreria, a les quals dedicarem un posterior treball- destinades a poblacions de l'Urgell. Atès que hem examinat, pàgina per pàgina, cada un dels manuals dels notaris de les poblacions urgellenques, a més d'un gran nombre dels protocols dels notaris cerverins, és molt probable que hàgim localitzat una bona part de la documentació referent al tema que ens ocupa continguda dins els fons arxivístics consultats. Les peces artístiques contractades anaven destinades a les esglésies de les poblacions urgellenques següents: Anglesola, Bellpuig, Ciutadilla, el Talladell, Tàrrega, Tornabous, Vilagrassa i Vilanova de Bellpuig.
Els textos localitzats són dinou documents -bona part d'ells són contractes-, onze dels quals creiem inèdits. Els altres vuit ja han estat publicats. Els onze documents que suposem inèdits -potser d'algun d'ells se n'ha donat alguna breu notícia escadussera- i un dels publicats -ho fou l'any 1920, amb diversos errors- els donem, transcrits, al final d'aquest treball, per tal de facilitar la seva consulta als historiadors de l'art i altres persones interessades. De la resta de documents, només n'indiquem la referència arxivística i la bibliogràfica.
No entrem en l'estudi dels artistes, tant perquè això donaria una extensió excessiva a aquesta comunicació com perquè alguns d'ells ja han estat estudiats en treballs anteriors i altres ho seran en una obra que estem preparant sobre l'art cerverí del segle XVII.

Anglesola

Referent a la població d'Anglesola, coneixem un contracte, datat el dia 26 de febrer de 1603, segons el qual Joan Baptista Soli, un pintor que habitava a Cervera, s'obligava davant els capitans de la confraria de Nostra Senyora del Roser d'Anglesola a pintar i daurar el retaule i el tabernacle d'aquesta confraria *(Document número 2)*. El retaule contindria una imatge de Déu Pare pintada al frontispici, una taula central amb la figura de sant Joan batejant Jesús i altres set taules, cada una de les quals mostraria un goig de la Verge del Roser. Quant al tabernacle, que tenia una creu a la part superior i abundant ornamentació arquitectònica, hi pintaria àngels daurats i querubins i serafins encarnats a l'oli. L'artista cobraria, en total, 90 lliures, la meitat de les quals correspondrien als treballs fets al retaule i l'altra meitat als del tabernacle. Un dels dos testimonis que intervingueren en l'acte notarial fou Claudi Perret, escultor de Cervera.

Bellpuig

Els documents que corresponen a Bellpuig són vuit. Dos d'ells contenen els pactes establerts entre Cristòfol Ortoneda, pintor de Montblanc, i els representants de la confraria de Nostra Senyora del Roser de Bellpuig, els quals ens permeten saber que aquest artista havia de pintar i daurar el retaule de la susdita confraria *(Documents números 1 i 3)*. Establert un primer acord el 1602, aquest fou modificat l'any següent. Cristòfol Ortoneda, entre altres coses, estava obligat a daurar i pintar dues figures de «*bulto*»: la de Nostra Senyora i la de sant Roc, i a pintar a l'oli els quinze misteris del Roser a altres tantes taules que ja hi havia al retaule. L'import que es donaria al pintor seria de 220 lliures. Aquests textos foren publicats, amb algun error cronològic, per Ramon Miró.
De l'any 1627, també tenim dos documents referents a Bellpuig *(Documents números 7 i 8)*. Segons aquests textos, l'any anterior Ramon

Planelles, pintor, i Joan Castells, daurador, tots dos de Barcelona, s'havien compromès a pintar i daurar el retaule del Santíssim Nom de Jesús de l'església parroquial de Bellpuig pel preu de 70 lliures. Durant el temps que treballaren en el retaule, els dos artistes tingueren llogada una habitació a Bartomeu Messeguer, hostaler de la vila.

Més important, sens dubte, fou l'obra contractada l'any 1683 per Francesc Puig, major, i Francesc Puig, menor, escultors de Cervera, ja que es tractava de construir el retaule major de l'església parroquial de la vila de Bellpuig. En el contracte, publicat per Esteve Mestre i Ramon Miró, s'establia que l'obra s'havia d'ajustar a una traça feta prèviament *(Document número 12)*. Hom fa esment, però, de les imatges de sant Nicolau, Nostra Senyora dels Àngels, sant Sebastià i sant Roc, les quals havien de ser realitzades per Francesc Grau, escultor de Manresa. A més del retaule pròpiament dit, els escultors havien de fer el sagrari i altres treballs menors. L'elevada quantitat que rebrien els dos cerverins, 2.887 lliures i mitja, ens permet creure que es tractava d'una obra de gran rellevància.

Un altre retaule que posseí l'església de Bellpuig fou el de Sant Isidre. Ho sabem perquè l'any 1691 fou daurat per Josep Puig, daurador de Cervera *(Document número 14)*. L'import dels treballs fou fixat en 20 dobles d'or, que equivalien a 110 lliures.

Ja hem dit que en el contracte de l'any 1683 s'especifica que els escultors Puig havien de fer el sagrari de l'altar major de l'església parroquial de Bellpuig. Ara podem informar que aquest sagrari va ser daurat per Onofre Boet, major, i Onofre Boet, menor, dauradors de Barcelona, segons consta en uns pactes establerts deu anys després d'aquella data *(Document número 16)*. Els dauradors rebrien per la seva tasca 45 dobles d'or, o sigui 247 lliures i mitja.

Abans d'acabar aquell segle XVII, encara fou contractat un altre retaule destinat a l'església parroquial de Bellpuig. En efecte, l'any 1695 Pau Viala, escultor de Tàrrega, es comprometia a fabricar-ne un per a la capella de Sant Pere del temple esmentat *(Document número 17)*. Es construiria segons la traça que havia estat feta i hi hauria les figures de sant Pere, sant Pau, sant Francesc i Nostra Senyora de la Concepció i, en cas que es cregués oportú, una pintura que mostraria la història de sant Pere, titular de la capella. El preu del retaule s'establí en 40 dobles d'or, equivalents a 220 lliures.

Ciutadilla

Segons ens fa saber un contracte de l'any 1645, Joan Verdós, un pintor aragonès que habitava a Cervera, s'obligà, en aquella data, a pintar el retaule del Sant Crist de l'església parroquial de Ciutadilla i una imatge de «*bulto*» de sant Miquel *(Document número 10)*. El treball el faria, però, a Cervera. La composició del retaule era la següent: el Sant Crist al mig, sant Joan a un costat i la verge Maria a l'altre. La imatge de sant Miquel caldria daurar-la i estofar-la. L'import total fou fixat en 96 lliures. Aquest document va ser publicat per Agustí Duran l'any 1920.

El Talladell

L'any 1695, Bonaventura Vila, daurador de Barcelona, es comprometé a daurar el retaule de la Vinguda de Sant Josep i Maria Santíssima a Egipte que hi havia a l'església parroquial del Talladell pel preu de 100 lliures *(Document número 18)*. Els tractes els féu amb el rector.

Tàrrega

Un document del 1604 ens informa que, aquell any, Jeroni Altisent, pintor de Cervera, es responsabilitzà de pintar l'altar de Sant Ramon de Penyafort de l'església parroquial de Tàrrega *(Document número 4)*. Tot i que el text va ser escrit de forma abreujada i, per tant, no dóna detalls de l'obra compromesa, creiem que es tractava de pintar un retaule per a l'altar esmentat.

No gaire més explícit és un text redactat el 1617, segons el qual el dia 2 d'agost d'aquell any, Simó de Man, un pintor de Flandes que habitava a la ciutat de Lleida, s'obligava a pintar el retaule de Sant Miquel Arcàngel *(Document número 5)*. El fet que l'obra fos encarregada pels capitans de la Comunitat de Preveres de Tàrrega ens fa suposar que la destinació del retaule era l'església parroquial d'aquesta població.

Cinquanta anys després, Francesc Puig, escultor de Cervera, contratà amb els religiosos del monestir del Carme de Tàrrega la fabricació d'un sagrari per a l'església d'aquest monestir *(Document número 11)*. Havia de ser de fusta d'àlber i la modificació que es féu en el dibuix presentat ens permet saber que l'escultor havia de fer al sagrari una imatge de sant Elies dormint sota un ginebre, amb l'àngel al costat, i, si es creia convenient, les figures de santa Teresa i santa Magdalena de Pazzi, tot de mig relleu. El preu de l'obra fou fixat en 40 lliures.

Un altre text notarial ens informa que l'any 1692 Pau Viala, escultor de Tàrrega, concertà amb un prevere de la mateixa població l'execució del retaule de la Puríssima Concepció *(Document número 15)*. Segons aquest contracte l'obra aniria destinada a l'església parroquial

targarina o a qualsevol altre temple de la vila i mostraria quatre històries: el naixement de Crist, la visitació de la verge Maria i santa Elisabet, la visitació de sant Joaquim i santa Anna i la vinguda de l'Esperit Sant sobre el col·legi apostòlic. A més, hi hauria les figures de sant Antoni Abat, sant Esteve, sant Nicolau, sant Miquel, la Verge de la Concepció, sant Gaspar, sant Joan Baptista, sant Pere, santa Magdalena i, a la part superior, el Pare Etern. L'import rebedor per l'escultor seria de 180 lliures.

Al cap de tres anys, Fèlix Ribes, escultor de Piera, pactava la fabricació d'un retaule per a l'església del monestir del Carme de Tàrrega *(Document número 19)*. L'obra s'havia de fer d'acord amb una traça lliurada per l'escultor als capitans de la confraria de Nostra Senyora del Carme i es valorà en 400 lliures, una quantitat important. Atès que el retaule es projectà per ser col·locat a l'altar major de l'església, hem de creure que l'obra estava dedicada a la Mare de Déu del Carme, titular del temple i del monestir. Les dades del retaule contingudes en el document ens permeten identificar-lo amb el que hi hagué a l'església del Carme fins a l'any 1936, en què fou destruït, la composició del qual coneixem per una fotografia. Ja tenim dit en un article anterior que l'escultor Fèlix Ribes residí a Tàrrega almenys des de l'any 1697 al 1705, data en què li fou encomanada la fabricació d'un retaule destinat a la capella de la paeria de Cervera, obra parcialment conservada.

Tornabous

Pau Viala, escultor de Tàrrega, l'any 1687 pactà amb Antoni Ferrer i la seva esposa, de Tornabous, la fabricació d'un retaule *(Document número 13)*. Atès que l'obra s'havia de fer d'acord amb una traça dibuixada per Francesc Tonijoan, un pagès de Torrefeta que era cunyat d'Antoni Ferrer, el retaule no es troba descrit en el contracte, per la qual cosa no coneixem la disposició dels elements que el formaven. Sabem, però, que l'import que s'havia de satisfer a l'escultor era de 13 dobles i un ral de vuit, o sigui 72 lliures i 18 sous. Malgrat que en el document no s'indiqui la destinació de l'obra, el fet que el matrimoni que l'encarregà fos de Tornabous pot fer pensar que va ser l'església d'aquesta població el lloc on es posà el retaule.

Vilagrassa

Pel que fa a Vilagrassa, coneixem uns pactes del 1629, segons els quals, aquell any, Simó de Man, pintor de Flandes, s'obligà a pintar i daurar el retaule de la confraria de Nostra Senyora del Roser de la població esmentada, obra destinada a l'església parroquial *(Document número 9)*. L'artista havia de pintar al retaule sant Domènec, sant Jacint, sant Ramon, sant Pere Màrtir i els misteris de Nostra Senyora del Roser. També havia de daurar una figura de «*bulto*» d'aquesta mateixa verge prenent com a model una altra figura de Nostra Senyora del Roser, també de «*bulto*», que tenien al tabernacle de la confraria. A més, caldria que plategés uns candelers de fusta que eren propietat de la susdita confraria. La quantitat total que rebria el pintor seria de 60 lliures.

Vilanova de Bellpuig

Un text de l'any 1621 ens assabenta que, en aquell temps, Acaci Ortoneda, pintor de Montblanc, s'havia compromès davant les autoritats de Vilanova de Bellpuig a pintar el retaule major de l'església de la població, la qual tenia a sant Pere com a titular *(Document número 6)*. Hom fa esment d'un altre pintor, Jacint Coll, que també vivia a Montblanc.

Nòmina d'artistes

Els números remeten als documents transcrits.

Altisent, Jeroni, pintor, 4.
Boet, Onofre, major, daurador, 16.
Boet, Onofre, menor, daurador, 16.
Castells, Joan, daurador, 7, 8.
Coll, Jacint, pintor, 6.
Grau, Francesc, escultor, 12.
Man, Simó de, pintor, 5, 9.
Ortoneda, Acaci, pintor, 6.
Ortoneda, Cristòfol, pintor, 1, 3.
Perret, Claudi, escultor, 2.
Planelles, Ramon, pintor, 7, 8.
Puig, Francesc, major, escultor, 11, 12.
Puig, Francesc, menor, escultor, 12.
Puig, Josep, daurador, 14.
Ribes, Fèlix, escultor, 19.
Soli, Joan Baptista, pintor, 2.
Verdós, Joan, pintor, 10.
Viala, Pau, escultor, 13, 15, 17.
Vila, Bonaventura, daurador, 18.

Textos documentals

1

1602. Bellpuig

Cristòfol Ortoneda, pintor de Montblanc, s'obliga davant els representats de la confraria de Nostra Senyora del Roser de Bellpuig a pintar i daurar el retaule d'aquesta confraria.

AHCC, FN, Bellpuig, 2, Joan Gener, *Manual*, 1602-1604, paper solter.
Ramon Miró, "El retaule de Nostra Senyora del Roser, pintat per Ortoneda", *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 5 (1990), pàg. 15-16.

2

1603, febrer, 26. Cervera

Joan Baptista Soli, pintor de Cervera, s'obliga davant els capitans de la confraria de Nostra Senyora del Roser d'Anglesola a pintar i daurar el retaule i el tabernacle d'aquesta confraria.

AHCC, FN, Cervera, 74, Jaume Mulet, *Manual*, 1603, f. 20.

Dicto die XXVI februarii.
De e sobre les coses davall scrites per y entre Pere Bonjorn, Jaume Lusà y Jaume Boleda, pagesos de la vila de Anglesola, lo any present capitans de la confraria de Nostra Senyora del Roser de dita vila de Anglesola, de una part, y mestre Batista Soli, pintor, habitant en la present vila de Cervera, de la part altra, de e sobre les coses davall scrites per y entre les dites parts són estats fets, pactats, formats y jurats los pactes y capítols següents:
E primerament lo dit mestre Batista Soli, pintor, promet als predits capitans que pintarà lo retaule de dita confraria de Nostra Senyora del Roser y daura[rà] de or fi y colós fines en lo modo següent, ço és, que totes les cornisses y alquitraves y plataformes y mollures y capitells y traspilastres y vases y la pastera ab sos pilastres y pexina a de ésser tot daurat y lo fris dorat y esgrafiat de blau, la talla de les columpnes y pedestral daurat y lo camp blau y al frontispici Déu lo pare pintat al holi de colós fines, al tauló del mig del pedestral un sant Joan quant batejave nostre Senyor y a tots los restants set taulons pintarà los set goigs de nostra Senyora del Roser pintats al oli de colós fines, com és dit, les quals coses promet en Batista Soli fer bé y lealment y de bones colors fines y, fent al contrari, si apparrà als confrares y capitans que feta que sie dita hobra [no] estarà en la forma así continuada, la puguen fer judichar a dos mestres en lo art de pintar experts e, si aquells judicharan la obra ésser ben feta y com està tractat, en tal cars dita confraria se ha de pagar los gastos de dita judichatura, e, si judicharan al contrari, que no estigués conforme dalt està dit y a art de bon pintor, que lo dit Batista Soli haye de pagar tots los gastos y danys, conforme diran dits mestres. Ab tot, emperò, que no puguen ser jutges ninguns pintors que haien pretès la dita hobra. Y así ho juren y firmen tots.
Ítem és pactat que per la dita obra judichada y visurada li donen quoranta-y-cinch lliures, moneda barchalonesa, pagadores ara de comptants en bona pecúnia comptant en presència del notari y testimonis, ço és, la meytat de dites quaranta-y-cinch liures que són vinty-dos liures y mija, de les quals lo dit Batista Soli ne firma àpocha a tota seguretat de dits capitans y altres qui en lo predit tindran interès y per so reste a la excepció de dits dinés no aguts y rebuts, etc., y l'altra meytat li donaran y pagaran los dits capitans lo segon diumenge del mes de mars pròxim venidor, en lo qual segon diumenge promet donar dit Batista Soli dit retaule acabat y asentat ab la perfectió deguda, per lo qual lo dit Batista Soli se inpose pena de deu liures de sos béns pagadores.
Ítem ab altre capítol lo dit Joan Batista Soli, pintor predit, pren a pintar y daurar lo tabernacle de dita confraria de Nostra Senyora del Roser en la forma següent, ço és, la creu de dalt daurada, lo simbori, mènsoles, pilastres, pedestrals, cornisses, alquitraves, columpnes, vases y capitells, la talla dorada y lo camp blau y lo tou del tabernacle blau y la rosa d'en mix dorada y los àngels daurats, los querobins y serafins encarnats al holi, les ales y tovalloles daurades, les barres pintades de vermell y los poms dels caps daurats, los candeleros daurats, tot de or fi y colós fines, com està dit del retaule, ab la matexa forma y capítols de que a de ésser visurat y mirat per persones expertes com dalt està dit, per lo qual li donaran y pagaran realment y de fet per lo dia de Nostra Senyora setembre pròxim venidora quoranta-y-cinch liures, moneda barchalonesa, y per asò attendre y complir, tenir y servar, los dits honorables capitans ne obliguen tots sos béns proprys y los béns de dita confraria, así mobles com inmobles, etc., y lo dit Joan Bautista Soli també ne obligue sos béns proprys, así mobles com inmobles, y per maior seguretat del predit ne done per fermansa al magnífich mossèn Pere Mir, burgès y notari de la present vila de Cervera, present y acceptant, lo qual accepte lo càrrech de dita fermansa y promet junctament ab son principal y sens aquell tenir y servar tot lo predit y renuncia a la ley dient que abans sie convengut lo principal que no la fermansa y a tot altre dret ho ley que en asò li pogués valer y ajudar, renunciant tots, así dits capitans com dits pintor y fermansa, son propri for y submissió de qualsevol altre y

ab jurament.
Que quidem capitula et omnia et singula in eis et quolibet eorum contenta fuerunt firmata et iurata per predictas partes in villa Cervarie die vigesimo quarto februarii presentis anni.
Testes sunt Iacobus Morell, agricola de Anglesola, y mestre Claudi Perret, scultor Cervarie.

3

1603, octubre, 22. Bellpuig

Cristòfol Ortoneda, pintor de Montblanc, i els representants de la confraria de Nostra Senyora del Roser de Bellpuig acorden uns nous pactes en relació amb l'obra del retaule d'aquesta confraria.

AHCC, FN, Bellpuig, 2, Joan Gener, *Manual*, 1602-1604, paper solter.
Ramon Miró, "El retaule de Nostra Senyora del Roser, pintat per Ortoneda", *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 5 (1990), pàg. 16.

4

1604, novembre, 30. Tàrrega

Jeroni Altisent, pintor de Cervera, s'obliga davant Francesc Ferrer, prevere de Tàrrega, a pintar l'altar de Sant Ramon de Penyafort de l'església parroquial d'aquesta població.

AHCC, FN, Tàrrega, 8, Mateu Corcó, *Manual*, 1604, s. f.

Die martris XXX novembris dicti anni MDCIIII.
Instrumentum est transactionis, concordiae et avinentiae factum et firmatum per et inter reverendum dominum Franciscum Ferrer, presbiterum, in utroque iure licentiatum, decanum presentis villae Tarregae, ex una, et Hieronymum Alticent, pictorem villae Cervariae, ex altera partibus, super depictione altaris Divi Raymundi a Penna Fortis constructi in parrochiali presentis villae Tarregae. Est notatus large in bursa.
Testes in nota.

5

1617, agost, 2. Tàrrega

Simó de Man, pintor de Flandes, s'obliga davant els capitans de la Comunitat de Preveres de Tàrrega a pintar el retaule de Sant Miquel Arcàngel.

AHCC, FN, Tàrrega, 8, Mateu Corcó, *Manual*, 1616-1617, s. f.

Josep Ma. Llobet i Portella, "Retaules urgellencs del segle XVII", *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*, Barcelona, MNAC, (en premsa).

6

1621, octubre, 8. Bellpuig

Jacint Coll, com a procurador de Francesc Grinyó, prevere de Montblanc, prestà fermança a favor d'Acaci Ortoneda, pintor de la mateixa població, el qual havia de pintar el retaule major de l'església de Vilanova de Bellpuig.

AHCC, FN, Bellpuig, 4, Francesc Gener, *Manual*, 1621, s. f.

Die veneris predictorum mensis et anni.
Honorabilis Hyacintus Coll, pictor habitator in villa Montis Albi, procurator ad infrascripta specialiter peragenda legitime constitutus et ordinatus a reverendo Francisco Grinyó, presbitero, in ecclesia villae predictae Montis Albi beneficiato, prout de eius procuratione constat instrumento recepto penes Vincentium Torroella, apostolica et regia authoritatibus notarium publicum eiusdem villae, die sexta mensis octobris anno presenti et currenti, prout idem notarius, fidem fecit dicto nomine ut tutius et securius ac cautum sit de complendis et tenendis omnibus et singulis atendere promissis per honorabilem Accasium Ortoneda, pictorem dictae villae, in quodam capitulationis et concordiae instrumento facto inter ipsum Ortoneda, ex una, et universitatem ac singulares loci Villae Novae Pulchri Podii, ex altera partibus, ad efectum construendi, depingendi seu daurandi retabulum maiorem ecclesiae dicti loci sub invocatione Sancti Petri, modo et forma in dicto instrumento expressis, quod fuit receptum in posse notarii infrascripti, die, mense et anno in illo contentis, obligavit nomine fideiussoris predictum reverendum dominum Franciscum Granyó ad tenendum, etc. Promitens quod idem eius principalis tenebitur ad predicta promissa per dictum Ortoneda sub obligatione omnium bonorum dicti eius principalis cum omnibus renuntiationibus tam legis quod prius conveniatur, etc., quam aliarum et proprii fori. Iuramentum curtum.
Testes sunt Iohanus Cornellana, mercator, et Iacobus Roig, furnerius, ac Casals, scriptor, Pulchri Podii.

7

1627, juny, 30. Bellpuig

Ramon Planelles, pintor de Barcelona, reconeix haver rebut setanta lliures, que són l'import de pintar i daurar el retaule del Santíssim

Nom de Jesús de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC, FN, Bellpuig, 4, Francesc Gener, *Manual*, 1626-1627, s. f.

Die mercurii XXX iunii 1627.
Sit omnibus notum quod ego Raymundus Planelles, pictor civis Barchinonae, confiteor et in veritate recognosco vobis magnifico domino Iosepho Sabata, llegibus doctore civitatis Ilerdae, licet absenti, etc., et notario infrascripto, etc., quod modo subscripto dedistis et exsolvistis mihi omnes illas septuaginta libras, monetae Barchinonae, quas mihi et Ioanni Castells, dauratori etiam civi Barchinonae, dare et solvere tenebamini pro depingendo et deaurando altare sive retabulo Sanctissimi Nominis Iesu constructo in parochiali ecclesia Sancti Nicolai villae Pulchri Podii Angulariae, Celsonensis diocesis, prout constat de capitulatione dictae fabricae instrumento per et inter vos, ex una, et me ac dictum Castells, partibus ex altera, facto et firmato penes honorabilem et discretum ... Pedrós, notarium publicum Ilerdae, die vigesimo septimo mensis novembris proxime praeteriti anni a nativitate Domini millesimi sexcentesimi vigesimi sexti, cui reffertur. Modus vero solutionis dictarum septuaginta librarum talis fuit et est quoniam ex eis dedit et exsolvit pro vobis reverendus Bernardus Sabater, presbyter, dictae villae Pulchri Podii, mihi et dicto Castells viginti quinque libras, monetae Barchinonae, ad nostras omnimodas voluntates et idem predictus reverendus Bernardus Sabater, presbyter, pro vobis dedit et exsolvit mihi scilet novem libras et sex solidos numerando ad omnimodas meas voluntates et reliquas sive restantes triginta quinque libras et decem quatuor solidos dedit etiam et exsolvit mihi pro vobis realiter et de facto numerando in notarii et testium infrascriptorum presentia. Et ideo renuntiando exceptioni rei ita non esse, etc. In testimonium praemissorum presentem vobis facio et firmo apocham de soluto et satisfacto nec non etiam promitto vobis quod dictus Ioannes Castells per se vel sui legittimum procuratorem laudabit huiusmodi receptionem pecuniae per me factam ac cancellavit una mecum supra chalendatum capitulationis instrumentum fabricae retabuli et hoc sub obligatione bonorum meorum, omnium renuntiationibus solitis et iuramento. Actum est hoc in villa Pulchri Podii Angulariae, Celsonensis diocesis, die mercurii trigesimo et ultimo mensis iunii anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo septimo. Sig+num Raymundi Planelles predicti, qui haec laudo, firmo et iuro.
Testes sunt honorabiles Antonius Penavera, agricola civis Ilerdae, et Raphael Vilalta, scriptor Pulchri Podii.

8

1627, juny, 30. Bellpuig

Bartomeu Messeguer, hostaler de Bellpuig, reconeix que Ramon Planelles, pintor de Barcelona, li ha pagat el servei i el l o g u e r d'una habitació que ell i Joan Castells, daurador de Barcelona, li havien arrendat, tot el qual correspon al temps en què ells havien treballat en el retaule del Santíssim Nom de Jesús de l'església parroquial de Bellpuig.

AHCC, FN, Bellpuig, 4, Francesc Gener, *Manual*, 1626-1627, s. f.

Dicto die mercurii XXX iunii 1627.
Sit omnibus notum quod ego Bartholomeus Messeguer, hostalerius villae Pulchri Podii Angulariae, Celsonensis diocesis, confiteor et in veritate recognosco vobis honorabili Raymundo Planelles, pictori civi Barchinonae, presenti, quod modo subscripto dedistis et solvistis mihi omnes illas decem et septem libras, undecim solidos et sex denarios, quas mihi tenebamini dare et solvere pro servitio ac logerio domus sive conclavis eo aposento quam mihi locastis vos et Ioannes Castells, daurator etiam civis Barchinonae, ad fabricandum altare sive retabulum Sanctissimi Nominis Iesu constructum in parrochiali ecclesia Sancti Nicolai dictae villae Pulchri Podii [...] incipientibus a die vigesimo quarto mensis fabruarii proxime preteriti usque ad diem decimum septem mensis aprilis etiam proxime preteriti et [...] incipientibus a dicto die decimo septimo aprilis usque ad vigesimum octavum diem mensis maii etiam proxime preteriti. Modus vero solutionis dictarum decem septem librarum, undecim solidorum et sex denariorum talis fuit et est quoniam ex eis vobis feci gratiam et remissionem de undecim solidis et sex denariis et reliquas sive restantes decem et septem libras dedistis et solvistis mihi realiter et de facto numerando ad omnimodas meas voluntates. Et ideo renuntiando exceptioni rei ita nos esse, etc. In testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de soluto et satisfacto pactumque firmissimum et generale de ulterius aliquid amplius ratione predictorum non petendo, etc. Actum est hoc in villa Pulchri Podii Angulariae, Celsonensis diocesis, die mercurii trigesimo et ultimo mensis iunii anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo septimo. Sig+num Bartholomei Messeguer predicti, qui haec laudo et firmo.
Testes huius rei sunt honorabiles Antonius Penavera, agricola civis Ilerdae, et Raphael Vilalta, scriptor Pulchri Podii.

1629, març, 15. Tàrrega

Simó de Man, pintor de Flandes, s'obliga davant el prior i els capitans de la confraria de Nostra Senyora del Roser de Vilagrassa a pintar i daurar el retaule d'aquesta confraria.

AHCC, FN, Tàrrega, 13, Jacint Maià, *Manual*, 1629, f. 127.

Die iovis XV mensis martii anno a nativitate Domini millessimo sexcentessimo vigesimo nono in villa Tarregae.

Per occasió de daurar y pintar lo retaule de Nostra Senyora del Rosser de la yglésia parrochial de la vila de Vilagrassa per y entre lo reverent senyor Joan Patau, prevere y rector de dita vila de Vilagrassa y en dit nom prior, Salvador Roca y Joan Robiol, menor, capitans de la confraria de la dita Nostra Senyora del Rosser, instituhida y fundada en dita yglésia de Vilagrassa, de una part, y Simon de Man, pintor natural del regne de Flandes, habitant en la present vila de Tàrrega, de part altra, són estats fets, pactats, concordats y jurats los capítols següents:

Primerament lo dit Simon de Man, pintor, convé y en bona fe promet als dits senyor prior y capitans de la dita confraria de Nostra Senyora del Rosser que dins spay y termini de quatre mesos del dia present en avant comptadors daurarà y pintarà, segons que ara de present daurar y pintar promet, lo dit retaule de Nostra Senyora del Rosser de la iglésia de Vilagrassa d'esta manera, ço és, que tot lo sobredit retaule daurarà, acceptat los plans eo taulons del dit retaule, en los quals plans pintarà, segons que ara de present pintar promet, quatre sancts, ço és, hu en quiscun pla, y seran los següents: sanct Domingo, sanct Hyacintho, sanct Ramon y sanct Pere Màrtir, y en los demés taulons pintarà los misteris de dita nostra Senyora del Rosser, y açò farà de bon or, bones y fines colors y pintures, y junctament daurarà una figura de bulto de dita nostra Senyora del Rosser, conforme altra figura de bulto de nostra Senyora del Rosser tenen en lo tabernacle de dita confraria, y plateará uns candeleros de fusta té dita confraria, entès y declarat que dit Simon de Man, pintor, de sos dinés propris ha de comprar y gastar y donar tot lo or y pintures eo colors seran menester per pintar y daurar lo sobredit retaule.

Ítem ab altre capítol los dits senyor prior y capitans sobredits de dita confraria de Nostra Senyora del Rosser per los treballs y mans, or y colors y lo demés serà necessari per a daurar y pintar lo sobredit retaule prometen donar y pagar al dit Simon de Man o als seus dels béns, és a saber, de la confraria y no de béns propris, sexanta lliures, moneda barçalonesa, en esta forma y manera, ço és, vint lliures de comptants lo dia present y lo restant a compliment de dites sexanta lliures en esta manera que ha de pèndrer a bon compte de dit compliment tots los dèbits de dita confraria, los quals estan continuats y asenyalats en un memorial, lo qual lliuraran dit senyor prior y capitans a dit Simon de Man, pintor, dins breus dies, a cobrar, los quals dit Simon de Man ha de fer les degudes diligènties y, en cas no cobre de dits dèbits lo compliment de dites sexanta lliures, tot allò faltarà prometen pagar y smenar dits senyor prior y capitans de dita confraria al dit Simon de Man dels demés béns y emoluments de dita confraria encontinent haurà acabat de daurar y pintar lo dit retaule ab qua haje fetes les degudes diligènties primer en cobrar dits dèbits continuats en lo memorial li lliuraran.

Ítem és estat pactat entre les dites parts que, acabat que serà dit retaule de daurar y pintar, anomenaran dos pintors, hu per cada part, y aquells hajen de judicar si estarà daurat y pintat conforme se deu y se pertany de un bon pintor y si les colors seran fines y lo or estarà daurat serà fi y tal qual deu ésser bo, és a saber, y rebedor, com vulgarment se diu. La qual judicatura se haje de fer dintre y spay de quinse dies y, si dins dits quinse dies per negligèntia de dits senyor prior y capitans se dexara de judicar, que en tal cas sie hagut dit retaule per judicat y rebedor.

Ítem que, si per cas al cap de dits quatre mesos dit retaule no estarà daurat y pintat com dalt està dit, que en tal cas dits senyor prior y capitans lo puguen fer pintar y daurar a gastos y despeses de dit Simon de Man, pintor.

Et ideo nos dictae partes, etc., obligantes scilicet dicti reverendus prior et capitanei dictae confratriae omnia et singula bona dictae confratriae et non autem sua propria et dictus Simon de Man, pictor, omnia et singula bona sua propria, mobilia, etc., qui Simon de Man dedit in fideiussorem magnificum Gabrielem Trullols, mercatorem dictae villae Tarregae, presentem et acceptantem, qui obligavit omnia bona sua mobilia, etc. Renuntiarunt omnes omni iuri, etc., et foro proprio, etc. Iurarunt, etc. Fiat duo, etc.

Testes omnium supradictorum principalium et fideiussoris qui firmarunt omnes dicto die in dicta villa Tarregae sunt Paulus Scrivà, textor lini in dicta villa de Vilagrassa habitator, et Ioannes Argentó, cultor habitator in dicta villa Tarregae.

10

1645, desembre, 10. Ciutadilla

Joan Verdós, pintor habitant a Cervera, s'obliga davant els jurats de Ciutadilla a pintar el retaule del Sant Crist de l'església parroquial d'aquesta població i una imatge de sant Miquel.

AHCC, FG, Còpies.
A. Duran i Sanpere, "La casa municipal de Cervera", *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, XXX (1920), pàg. 11.

Die decima decembris anno 1645.
Andreu Bergadà, Francesch Fort y Pere Xanxa, jurats del dit any de Ciutadilla, donen a pintar lo retaule del Sant Cristo de la iglésia parroquial y una imatge de bulto de sant Miquel a Joan Verdós, aragonès, habitant a la vila de Cervera, ab los pactes següents, so és, que dits jurats se obliguen a fer portar dit retaule a Cervera per a pintar-lo e les grades de dit retaule, les quals se inclouen en dit retaule, tot lo qual ha de ser dorat de bon or y la grada y los capitells daurats y colorits y sant Joan a la un pedestral y nostra Senyora a l'altre e·ls camps del retaule ab un color de cel ab resplendor y colorar la creu del Cristo. Lo sant Miquel daurat y stufat. E tot lo predit és per preu de noranta-sis liures, dic 96 lliures, pagadores ab dos iguals pagues, la primera comensant l'obra, per la qual primera paga lo dit Joan Verdós, pintor, dóna per fermansa y per seguritat de dita obra a Francesch Puig, scultor de Servera, present, lo qual se obliga com a fermansa per lo dit efecte ab totes les cláusules requisides, y l'altra paga a compliment de dita quantitat acabada que sia l'obra, y vòllan dits jurats que quan se tornés dita obra ja feta de Servera y si rompés alguna cossa que siga obligat dit Verdós a corregir-la, la qual obra se obliga donar-la feta a miga quaresma pròxim vinent. Aixís ho júran tan dits jurats com dit Verdós, pintor, e dit Puig, fermansa, ab totes les cláusules requisides.
Testimonis Francesch Rubinat y Tomàs Tàrraga, tots de Ciutadilla.

11

1667, desembre, 7. Tàrrega

Francesc Puig, escultor de Cervera, contracta amb els religiosos del monestir del Carme de Tàrrega la fabricació d'un sagrari per a l'església d'aquest monestir.

AHCC, FN, Tàrrega, 15, Josep Soler, *Manual*, 1666-1667, f. 396.

Die septima decembris 1667 intus monasterium Beatae Mariae de Monte Carmelo villae Tarregae. De et super infrascriptis per et inter reverendos dominos patrem fratrem Eliseum Portal, priorem monasterii et conventus Beatae Mariae de Monte Carmelo extra et prope menia villae Tarregae edificati, fratrem Iosephum de Averó, subpriorem, fratrem Ioannem Ferrer, sacristam, fratrem Antonium Mandilego, fratrem Cirillum Janer, sacerdotes, fratrem Hiacintum Serra, coristam, et fratrem Iosephum Fernandes, obedientiae sive laicum, omnes conventuales dicti monasterii et conventus, convocatos et congregatos de mandato dicti reverendi patris prioris more solito in ecclesia dicti conventus ubi et alias, etc., capitulum tenentes et dictum monasterium representantes, etc., ex una, et honorabilem Franciscum Puig, sculptorem villae Cervariae, partibus ex altera, fuerunt inita, pactata, firmata et iurata infrascripta et sequentia:
Primo lo dit honorable Francesch Puig, escultor, promet y convé al dit convent y per aquells als dits pare prior y demés religiosos dalt nomenats que farà y fabricarà de fusta de albe bona y rebedora un sacrari conforme la trassa que ab un paper està feta y dibuixada, firmat per dit pare prior, dit Puig y lo notari avall scrit, mudant y ajustant en dita trassa les coses següents:
Primo les dos columnes del mitg que són entorxades, aquelles se faran conforme les foranes.
Ítem, en lloch del salvador, se ha de fer de mitg relleu un sant Elies dormint baix un ginebre ab una tauleta, un pa y un jarro damunt de aquella y un àngel al costat que·l desperte.
Ítem als costats, ço és, de columna a columna, ha de fer també de mitg relleu, ço és, a la una part santa Teresa y a la altra part santa Magdalena de Pacis o les figures que dits pares voldran.
Ítem més baix de dit sant Elies ha de quedar puesto capàs per tenir la reserva ab la mateixa custòdia que vuy tenen en dit convent.
Ítem en los remates de dita trassa sa han de fer sinch figures de un palm de alt, poch més o manco, segons la art requereix, eligidores per dits pare prior y convent.
Ítem lo còncavo del dit sacrari ha hont ha de estar lo santíssim patent que dega estar ab un torn que rode y tot lo demés se dega fer y fabricar conforme en dita trassa està disposat.
Totas las quals coses promet lo dit Puig fer a costas suas, tant de fusta com frontisses y demés ferros seran necessaris per dita obra.
Ítem més avant convé y promet lo dit Puig que lo dit sacrari tindrà fet, acabat, assentat y posat en son punt en lo altar major de dit convent de aquí al die de pasqua de resurrecció primer vinent.
Ítem los dits pare prior y demés religiosos dalt nomenats, en nom del dit convent, prometen donar y pagar al dit Puig per lo preu y

manifatura de dit sacrari quoranta lliures, moneda barcelonesa, encontinent que dit sacrari estarà assentat, de aquí per tot lo die de pasqua de resurrecció primer vinent. Y, si acàs per tot lo dit die de pasqua, assentat dit sacrari, no se li pagaran ditas quoranta lliures al dit Puig, prometen y convenen, en nom de dit convent, per la culpa y mora eo retardació de la dita solutió, de donar y pagar al dit Puig sinquanta lliures de dit[a] moneda. E, si serà cas que lo dit Puig, per tot lo dit die y festa de pasqua primer vinent, per llur negligènsia o ommissió, no tindrà assentat y posat en lo lloch y puesto dalt dit lo dit sacrari, en tal cas lo dit pare prior y convent no tíngan obligació de donar y pagar al dit Puig per lo preu y manifatura de dit sacrari sino trenta lliures tant solament.
Et pro praedictis omnibus et singulis tenendis et complendis, etc., obligarunt una pars alteri ad invicem et vicissim videlicet dicti pater prior et religiosi praefati omnia et singula bona, iura, redditus et emolumenta dicti conventus et Franciscus Puig omnia et singula bona et iura sua, mobilia, etc. Et est praedicta, etc. Iurantes, etc. Haec igitur, etc.
Testes sunt reverendus Bonaventura Monfar, presbiter et beneficiatus in ecclesia parrochiali villae Tarregae, et Ioannes Lacomba, faber ferrarius in eadem villa habitator.

12

1683, abril, 2. Bellpuig

Francesc Puig, major, i Francesc Puig, menor, escultors de Cervera, contracten amb Sebastià Galitó, síndic de la universitat de Bellpuig, la fabricació del retaule major de l'església parroquial de la vila.

AHCC, FN, Bellpuig, 8, Antoni Tomàs, *Manual*, 1682-1683, f. 64.
Esteve Mestre i Ramon Miró, "El retaule major de l'església parroquial de Bellpuig", *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 8 (1994), pàg. 10-13.

13

1687, maig, 12. Tàrrega

Pau Viala, escultor de Tàrrega, pacta amb Antoni Ferrer i la seva esposa, de Tornabous, la fabricació d'un retaule.

AHCC, FN, Tàrrega, 20, Francesc Colom, *Manual*, 1686-1687, f. 334.
Josep Ma. Llobet i Portella, "Retaules urgellencs del segle XVII", *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*, Barcelona, MNAC, (en premsa).

14

1691, setembre, 16. Bellpuig

Josep Puig, daurador de Cervera, s'obliga davant el capità i el clavari de la germandat de Sant Isidre de Bellpuig a daurar el retaule de Sant Isidre de l'església d'aquesta població.

AHCC, FN, Bellpuig, 8, Antoni Tomàs, *Manual*, 1690-1691, f. 252v.

Dicta die in dicta villa de Bellpuig.
Los honorables Pere Orós, pagès y capità, y Francesch Galitó, clavari, de la germandat de Sant Isidro de la vila de Bellpuig, bisbat de Celsona, de una part, y lo honorable Joseph Puig, daurador de la vila de Cervera, de dit bisbat, de part altra, per rahó que los dits capitans y clavari dónan a daurà al dit senyor Joseph Puig lo retaula de dit Sant Isidro en la iglésia de la present vila y per dita rahó han fet los pactes següents:
Primo que dit senyor Puig dins lo termini de sis mesos, comptadors del die present en avant, se obliga a daurar dit retaula d'esta manera, ço és, tot lo que és de architectura lo ha de daurar y la talla dorada com se estila en Barcelona y després estofada la dita talla y los plans dels peus de dit retaula, que és de la mesa en avall, àjan de estar pintats de jaspi brunyt y la talla dels dits peus també aja de estar daurada y estofada com les de dalt, obligant dit Puig comprar tant lo or com lo demés convenient per dita dauradura y obra de pintura que convé per la obra de dit retaula y, feta que sie, si apar als dits capità y clavari ser visurada, que dit Puig anomenarà un official y dits capità y clavari un altre y cada hu que se·l pague y que se aja de estar als dir dels dos y, en cas que dit senyor Puig no fes dita obra dins dit termini, que dits capità y clavari la puguen fer fer a gastos de dit Puig y que dits capità y clavari li àjan de tenir casa abta dins la present vila per treballar dita obra y li àjan de donar tot lo servey com és llit, llenya y aparellar-li de menyar.
Ítem ab altre capítol dits capità y clavari han promès donar y pagar al dit Puig per rahó de la dita obra de daurar, com dalt és dit, vint dobles de bon or, just pes y valor, d'esta manera, ço és, deu dobles vuy de present y les altres deu dobles lo die que aurà feta la dita obra, lo que prometen sens dilació, ab obligació dels béns de dita germandat, ab totas renuntiations y ab lo jurament de tots.
Finalment volen les ditas parts que dels presents capítols ne sien fitas una y moltas còpias, ab totas clàusulas, allergats, substàntia del fet principal en res no mudada.
Et ideo nos dictae partes laudantes predicta, etc.
Testes sunt Sebastianus Galitó, mercator

presentis ville Pulcri Podii, et Isidrus Gomar, cultor loci Castri Novi de Seana, diocesis Celsonensis.

15

1692, gener, 20. Tàrrega

Pau Viala, escultor de Tàrrega, concerta amb Gaspar Pedrissa, prevere de Tàrrega, l'execució del retaule de la Puríssima Concepció.

AHCC, FN, Tàrrega, 20, Antoni I Lloses, *Manual*, 1691-1692, f. 31v.
Josep Ma. Llobet i Portella, "Retaules urgellencs del segle XVII", *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*, Barcelona, MNAC, (en premsa).

16

1693, novembre, 4. Bellpuig

Onofre Boet, major, i Onofre Boet, menor, daurador de Barcelona, s'obliguen davant Josep Tàpies i Francesc Galitó, de Bellpuig, a daurar el sagrari de l'altar major de l'església parroquial d'aquesta població.

AHCC, FN, Bellpuig, 9, Joaquim Rossell, *Manual*, 1692-1693, f. 931.

Die 4 novembris 1693, Bellpuig.
Lo reverent Joseph Tàpies y de Solà, en drets doctor, prebere, capellà major de la iglésia parroquial de la vila de Bellpuig, bisbat de Selsona, y Francesch Galitó, pagès de la mateixa vila de Bellpuig, de una, y los honorables Honofre Boet, major de dies, daurador de la ciutat de Barcelona, y Honofre Boet, menor de dias, jove daurador de dita ciutat de Barcelona, pare y fill, respective, de altre, sobre las cosas avall escritas de daurar lo sacrari del altar major de la iglésia parroquial de la dita vila de Bellpuig han vingut a la capitulasió y pactes següents: Primerament los sobredits reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, y Francesch Galitó, de son grat, etc., donen a daurar lo [sa]crari del altar major de la iglésia parroquial de Bellpuig a dits pare y fill Boet, ço és, dit Honofre Boet, major de dies, present, y lo dit Honofre Boet, menor de dies, absent, etc., ab esta forma: que dit sacrari a de daurar acolorit y estufat ab llos dintre y defora de dit sacrari y les portes de dit sacrari a la part de dintre donades de blau ab estrelles de plata y las dos pessas planas que carreguen sobre la cornisa se an de donar de blau, posant-hi allò que més li aparesque a dit daurador, y dit sacrari a de ser deurat de vuy al die de pasqua de resurecció primer vinent del any de 1694.
Ítem dits reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, y dit Francesch Galitó prometen als dits Boet donar-li puesto en casa de la vila a la sala de defora per a deurar dit sacrari.
Ítem dit Francesch Galitó promet donar a dits dauradors llit en la casa tot sobredit temps estaran a daurar dit sacrari.
Ítem que, si acàs serà que dit Honofre Boet, major de dies, morie antes de acabar de daurar dit sacrari, aleshores y en tal cas dit Honofre Boet, menor de dies, lo aye de acabar de daurar ab lo modo sobredit y espessificat.
Ítem dits reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, y Francesch Galitó, después que serà acabat de daurar dit sacrari, lo puguen fer judicar y, si cosa y falte en aquella del promès, tot so quant serà se ho pugan aturar de la darrera paga se farà de daurar dit sacrari.
Ítem los dits reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, y Francesch Galitó prometen donar de preu de daurar dit retaulo caranta sinch dobles de bon or y pes a rrahó de sinquanta-sinch reals per quiscuna dobla, ço és, dit reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, quinse dobles y lo dit Francesch Galitó trenta dobles que, juntes, fan las sobreditas coranta-sinch dobles, pagadores a dit Boet, major de dies, ab esta forma, ço és, avuy, die present y sobreescrit, deu dobles y lo die serà feta la mitat de la dita obra de daurar dit sacrari diset dobles y mitja y lo dia serà acabada y posada dita obra las restans diset dobles y mitja a compliment de las sobreditas coranta-sinch dobles, per cantitat dels sobredits, ab les pagues sobredites.
Les quals coses totes y sengles prometen las ditas parts ad invicem et vicissim y quiscuna de aquelles per sa part complir sens dilasió ni escusa alguna, ab salari de procurador acostumat, restitusió de totes misions y despesas, sobre las quals, etc., y per tenir y complir lo sobredit ne obliguen la una part a la altra y las dos ad invicem et vicissim tots y sengles béns seus y de quiscun d'ells a ssoles, mobles e immobles, aguts y per haver, de qualsevol manera privilegiats, renunciant las ditas parts a tot y qualsevol dret y lley que valer y ajudar los pugués llargament y també a son propri for, ab submissió de qualsevol altre, així ecclesiàstich com secular, facultat de variar, etc., y ab escriptura de ters (ço és, lo dit reverent Joseph Tàpies y de Solà, prebere, iuxta camere apostolice) en las corts dels magnífichs veguers de Barcelona, Tàrrega y altre qualsevol, per la qual las ditas parts ne obliguen los dits Francesch Galitó, Honofre Boet, major de dias, y Honofre Boet, menor de dias, las personas y tots los sobredits ne obliguen la una part al altre ad invicem et vicissim tots y sengles béns seus y de quiscun d'ells a ssoles, mobles e immobles, etc., ab constitusió de procuradors per a firmar dita escriptura de ters y en lo modo sobredit las personas dels dits Galitó y Boet, pare y fill, respective, y béns de tots los sobredits, mobles e immobles, segons

estil dels notaris y vigor de ditas corts y de quiscuna de aquelles púgan obligar y aixís ho fírman y júran las ditas parts llargament.
Testes sunt honorabiles Franciscus Galitó, iuvenis, mercator, et Andreas Majoral, textor lini, omnes de Bellpuig.
Dempta firma dicti Honofrii Boet, minoris dierum.
Testes firme [*espai en blanc*].

17

1695, gener, 9. Bellpuig

Pau Viala, escultor de Tàrrega, contracta amb Francesc Galitó, pagès de Bellpuig, la fabricació del retaule de la capella de Sant Pere de l'església parroquial d'aquesta població.

AHCC, FN, Bellpuig, 9, Joaquim Rossell, *Manual*, 1694-1695, f. 23.

Die 9 ianuarii 1695. Bellpuig
Lo honorable Francesch Galitó, pagès de la vila de Bellpuig, bisbat de Selsona, de una part, y lo honorable Pau Viala, scultor de la vila de Tàrrega, de dit bisbat de Selsona, de part altre, per rahó del retaulo que promet en la iglésia de Sant Nicolau de dita vila de Bellpuig, se són fets, firmats y jurats entre dites parts los capítols y pactes següents:
E primerament lo dit Pau Viala promet fer y fabricar tota aquella obra de fusta del retaulo de la capella de Sant Pere de la iglésia parroquial de la present vila de Bellpuig ab esta forma, ço és, que dit retaulo a de tenir trenta-dos palms de alsada y divuyt palms de amplària en lo debuix y trassa està firmada de mà y lletra de dit Francesch Galitó, declarant que no i ha de ver sacrari encara que en dit debuix y trassa y sie, sinó que con de pasar las gradas y padastral treballat de talla, conforme ensenye dit dibuix y trassa. En la primera andana y ha de ver tres figures ab tres pasteres, ço és, sant Pere al mitg de pontical, sant Pau y sant Francesch, a la segona andana Nostra Senyora de Concepció al mitg, als tres rematos de dalt a de quedar puesto per a poder fer pintar història de sant Pere a costas de dit Francesch Galitó, si u voldrà fer pintar, y lo demés conforme lo dit debuix y trassa està firmada de mà y lletra de dit Francesch Galitó.
Ítem dit Viala promet tenir fet y cabat dit retaulo y posat per lo die o festa de Sant Pere que ve a un any del any 1696 y, si acàs dit Viala morie antes de ser acabat y posat dit retaulo, que los hereus de dit Viala a ses costes ayen y deguen de fer acabar y posar aquell ab lo modo sobre dit.
Ítem que dit Galitó tingue obligació a ses costes de fer aportar dit retaulo dins la iglésia parroquial de Bellpuig y així mateix de fer portar tot lo necessari al peu de la obra per a asentar dit retaulo, lo qual dit Viala lo a de sentar y posar.
Ítem dit Francesch Galitó per rahó de la dita obra donar[à] al dit Pau Viala, scultor, coranta dobles de bon or y pes a rahó de sinquanta-sinch reals dobla, pagadores d'esta manera, ço és, deu dobles avuy die present y sobre escrit, catorse dobles lo die o festa de Sant Joan de juny del present y corrent any 1695 y las restants setse doblas per lo die que estarà acabat de asentar dit retaulo.
Finalment volen ditas parts que dels presents capítols y quiscú de ells ne sien donades y lliuradas una y moltas còpias y transllats quants y quantes demanats ne seran per qui tocarà interès y que aquells y quiscú d'ells sían allargats ab totas clàusulas, obligacions de béns simul et in solidum, renunsiacions, submissions, scriptura de ters en los béns tant solament, constitució de procurador y demés clàusulas a semblants posar acostumadas, segons lo estil del notari avall escrit, substàntia, emperò, del fet principal en res no mudada.
Et ideo nos dictae partes laudantes, etc.
Testes sunt Iosephus Prunera, faber ferrarius villae de Bellpuig, et Ioannes Badia de Bordes, agricola regni Franciae.
[*Al marge*:] Està escansellat de voluntat de ditas parts. És la àpoca en poder del notari avall escrit als 9 de juliol 1697.

18

1695, març, 7. Tàrrega

Bonaventura Vila, daurador de Barcelona, s'obliga davant el rector del Talladell a daurar el retaule de la Vinguda de Sant Josep i Maria Santíssima a Egipte de l'església parroquial d'aquesta població.

AHCC, FN, Tàrrega, 16, Francesc Colom, *Manual*, 1694-1695, s. f.

Die VII martii MDCLXXXXV.
De y per rahó del preufet avall scrit per y entre lo reverent Joseph Sorribes, prevere, rector del lloch del Talladell, bisbat de Solsona, de una, y Bonaventura Vila, daurador de la ciutat de Barcelona, de part altra, se ha pactat y capitulat ab lo modo y forma següent:
Pactes fets per y entre lo reverent Joseph Sorribes, prevere, rector del Talladell, bisbat de Solsona, de una, y Bonaventura Vila, daurador de la ciutat de Barcelona, de altre, sobre lo daurar lo retaulo de la Vinguda de Sant Joseph y Maria Santíssima a Gipte que·s trobe en la iglésia parroquial de dit lloch del Talladell són com se segueixen:
Primerament ab pacte que dit Ventura Vila tingue obligació de daurar lo dit retaulo, menos la encarnació de la escultura, com són mans y

cares, y lo tocant als ropatges dorats y estufats y rallats, cada cosa per lo que_s requeresque, y lo demés del retaulo, que hage de ésser tot or brunyt y que no sia massa carregat de ges.
Ítem ab pacte que dit senyor rector promet donar per la dauració de dit retaule cent lliures, moneda Barcelona, ab les pagues següens, ço és, sinquanta lliures sempre y quant dit senyor Vila, daurador, les voldrà y les restants sinquanta lliures després que aurà acabada la obra y assentada, tenint obligació de posar dit senyor Vila tots los recaptes. E lo reverent Joseph Sorribes promet que tots los pactes que per ell se venen a cumplir cumplirlos y pagar les dites cent lliures ab los terminis, modo y forma sobredits, sens dilació ni escusa alguna, etc., ab salari de procurador acostumat, ço és, treballant dins lo lloch del Talladell sinch y fora deu sous barcelonesos, ab promesa de restituhir, refer y esmenar totas missions y despesas. Més avant promet no firmar de dret sots la pena de sinquanta sous barcelonesos, la qual pena sia executada tantes quantes vegades serà comesa y, no obstant això, totes les dites y infrascrites coses sempre quedin en sa força y valor. E per atténdrer y cumplir, tenir y servar tot lo predit ne obligue tots y sengles béns seus, mobles e immobles, haguts y per haver, renunciant a qualsevol lley o dret que valer y ajudar li pugue y així ho jura y firma llargament. E lo dit Bonaventura Vila, daurador, accepte dit preufet per lo preu sobredit y promet que tots los pactes que per ell se venen a cumplir cumplir-los sens dilació, etc., ab salari de procurador acostumat, ço és, treballant dins lo dit lloch del Talladell sinch y fora deu sous barcelonesos, ab promessa de restituhir totas missions y despesas, etc., y per a què totas les dites coses tinguen major validitat y firmessa ne done per fermansa al reverent Flavià Arrià y Pujol, prevere, rector de la parroquial iglésia del lloch de Claravalls, bisbat de Urgell, present, etc., lo qual accepte lo càrrech de dita fermansa, etc. Prometen tant principal com fermansa no firmar de dret sots la pena de sinquanta sous, moneda barcelonesa. E per atténder y cumplir, tenir y servar tot lo predit ne obliguen tant principal com fermansa tots y sengles béns seus y del altre de ells a soles, mobles e immobles, haguts y per haver, renunciant al benefici de noves constitutions, divididores actions, a la epístola del divo Adrià, consuetut de Barcelona que parle de dos o més que in solidum se obliguen, y lo dit reverent Flavià Arrià y Pujol, fermansa, a la lley o dret que diu que primer sia convingut lo principal que la fermansa, etc. Y tant principal com fermansa a tot y qualsevol altre dret o lley que valer y ajudar-los pugue y assenyaladament a son propri for, etc., submissió a qualsevol altre, etc., ab facultat de variar, etc. Per lo que ne fan y fírman scriptura de ters en los llibres dels tersos, és a saber, dit Flavià Arrià y Pujol en los llibres dels terços dels reverents senyors oficials de la reverent cambra apostòlica y lo dit Bonaventura Vila, principal, en los llibres dels magnífichs veguers eo regint les vegueries de Barcelona, Tàrrega, etc., obligando proinde sciliset dit Bonaventura Vila sa persona y béns de tots y de altre de ells a ssoles, mobles e immobles, haguts y per haver, etc. Fiat cum constitutione procurationis de omnibus notariis et scribis iuratis dicta curia, etc., respective, etc., et iuramento large, etc.
Testes sunt Emanuel Cardenyes, estudens presentis villae Tarregae, diocesis Celsonensis, et Raymundus Bifet, iuvenis, agricola villae Angulariae, eiusdem diocesis, ac Fructuosus Armengol, scriptor dictae villae Tarregae, qui vice, etc.

19

1695, agost, 5. Tàrrega

Fèlix Ribes, escultor de Piera, acorda amb el prior del monestir del Carme i els capitans de la confraria de Nostra Senyora del Carme, de Tàrrega, l'execució d'un retaule per a l'església d'aquest monestir.

AHCC, FN, Tàrrega, 20, Antoni I Lloses, *Manual*, 1694-1695, f. 154v.
Josep Ma. Llobet i Portella, *"Retaules urgellencs del segle XVII", Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*, Barcelona, MNAC, (en premsa).